

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Ruutiainen, Ville; Paananen, Maiju; Fjällström, Salla

Title: Eriytyvä varhaiskasvatus? : erot yksityisten ja julkisten päiväkotien lähialueissa

Year: 2023

Version: Published version

Copyright: © Suomen kasvatustieteellinen seura

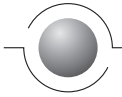
Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Ruutiainen, V., Paananen, M., & Fjällström, S. (2023). Eriytyvä varhaiskasvatus? : erot yksityisten ja julkisten päiväkotien lähialueissa. *Kasvatus*, 54(5), 434-449.

<https://doi.org/10.33348/kvt.142131>

Artikkeleita

VILLE RUUTIAINEN – MAIJU PAANANEN – SALLA FJÄLLSTRÖM

Eriytyvä varhaiskasvatus? Erot yksityisten ja julkisten päiväkotien lähialueissa

Ruutiainen, Ville – Paananen, Maiju – Fjällström, Salla. 2023. ERIYTYVÄ VARHAISKASVATUS? EROT YKSITYISTEN JA JULKISTEN PÄIVÄKOTIEN LÄHIALUEISSA. *Kasvatus* 54 (5), 434–449.

Yksityiset varhaiskasvatuspalvelut ovat lisääntyneet viime vuosikymmenen aikana merkittävästi. Yksityisiä palveluja käyttävät tyypillisesti korkeammassa sosioekonomisessa asemassa olevat perheet. Tässä artikkelissa tarkastelemme, miten yksityiset ja julkiset varhaiskasvatuspalvelut sijoittuvat: onko kuntatyyppi ja alueen sosioekonominen rakenne sekä alueluokka yhteydessä siihen, millaisia varhaiskasvatuspalveluita alueelle sijoittuu? Tutkimusaineistona käytämme rekisteriaineistoja. Aineisto analysoidaan ristiintaulukoinnilla sekä multinomiaalisella logistisella regressioanalyysillä. Tulosten perusteella päiväkodin omistus- ja rahoitusmuoto ovat yhteydessä siihen, millaiselle alueelle ne sijoittuvat. Yksityiset päiväkodit ovat yliedustettuina kaupunkimaisissa kunnissa, sisemmillä kaupunkialueilla ja alueilla, joiden sosioekonominen rakenne on korkea. Eriytymiseen liittyy kuitenkin hienovaraisempia päiväkodin omistus- ja rahoitusmuotoon liittyviä eroavaisuuksia. Vanhempien varhaiskasvatusratkaisuiden tarkastelu ei yksinään riitä selittämään yksityisten ja julkisten päiväkotien asiakaskuntien sosioekonomista eriytymistä; tuloksemme viittaavat siihen, että ainakin osa eriytymisestä selittyy yksityisten ja julkisten päiväkotien erilaisilla sijainneilla.

Asiasanat: alueellisuus, segregatio, universalismi, varhaiskasvatus, yksityistyminen

Johdanto

Yksityiset palveluntuottajat ovat tarjonneet päiväkotitoimintaa varhaiskasvatuksen alkuajoista saakka. Viime vuosina yksityisen varhaiskasvatuksen osuus on lisääntynyt ja samalla yksityistymistä koskeva keskustelu on politisoitunut (Ruutiainen 2022). Yksi yksityistymiseen liittyvä keskeinen keskusteluaihe liittyy segregaatioon eli väestöryhmien fyysiseen, sosiaaliseen tai taloudelliseen eristämiseen, eriyttämiseen tai eriytymiseen. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi sosioekonomiselta asemaltaan ja etniseltä taustaltaan erilaisien väestöryhmien epätasaista jakautumista naapurustoihin. Tässä artikkelissa tarkastelemme yksityisten ja julkisten varhaiskasvatuspalveluiden alueellista eriytymistä. Tutkimme, eroavatko julkisten ja yksityisten päiväkotien sijainnit toisistaan kuntatyyppin tai päiväkotien lähialueiden sosioekonominen rakenteen ja alueuokan perusteella.

Suomalaisessa varhaiskasvatuspolitiikassa on toteutettu universalismin periaatetta. Varhaiskasvatuspalveluiden järjestäminen on kuntien lakisääteinen tehtävä (Varhaiskasvatuslaki 2018), ja kaikilla lapsilla on huoltajien niin halutessa oikeus osallistua varhaiskasvatukseen. Tätä on pidetty merkinä tasa-arvoisesta varhaiskasvatuspalvelujärjestelmästä. Kunnilla on kuitenkin merkittävä autonomia päättää, kuinka ne järjestävät lakisääteiset varhaiskasvatuspalvelut: kunta voi tuottaa palvelut itse tai hankkia niitä yksityiseltä palveluntuottajalta.

Kunnat ovat perinteisesti tuottaneet suurimman osan palveluista itse (THL 2021). Yksityisesti tuotettujen varhaiskasvatuspalveluiden osuus on kuitenkin ollut kasvussa koko 2000-luvun. Kun vuonna 2000 varhaiskasvatukseen osallistuneista lapsista noin 24 000 (11 %) osallistui yksityiseen varhaiskasvatukseen, vuonna 2020 määrä oli noin 50 000 (19,2 %) (THL 2021)¹. Hieman yli puolessa (54 %) kunnista on yksityistä palveluntuotantoa (Karvi 2019). Yksityinen palveluntuotanto on myös moninaistunut. Yksityiset päiväkodit ovat perinteisesti olleet voittoa tavoittelemattomien

yhdistysten ylläpitämiä (Meretniemi 2011). Lisäksi seurakunnat ja säätiöt voivat ylläpitää voittoa tavoittelemattomia päiväkoteja. Jatkossa viittaamme näihin voittoa tavoittelemattomina päiväkoteina. Kun yksityinen varhaiskasvatussektori koostui aiemmin lähes pelkästään kolmannen sektorin toimijoista ja pienistä paikallisista yrityksistä, viimeisen 10–15 vuoden kuluessa voittoa tavoittelevat yritysmuotoiset varhaiskasvatusketjut ovat kasvattaneet osuutensa merkittävästi (ks. Ruutiainen, Alasuutari & Karila 2021; THL 2021). Vuonna 2019 yksityisiä päiväkoteja oli 993, ja yritysmuotoisten päiväkotien osuus oli 53 prosenttia yksityisestä tuotannosta (Karvi 2019).

Yksityisen sektorin kasvu on tapahtunut julkisen sektorin tuella. Kansallisella tasolla tuki on tarkoittanut lakiuudistuksia, jotka ovat mahdollistaneet voittoa tavoittelevan liiketoiminnan varhaiskasvatussektorilla sekä lisänneet yksityisen varhaiskasvatukseen mahdollisuuksia julkiseen taloudelliseen tukeen (Laiho & Pihlaja 2022; Ruutiainen, Alasuutari & Karila 2020). Suomessa on käytössä kolme keskeistä tapaa rahoittaa yksityisiä päiväkoteja: Kelan myöntämä yksityisen hoidon tuki, varhaiskasvatuksen palveluseteli ja ostopalvelut.

Yksityisen hoidon tuki on lakisääteisesti tarjolla kaikissa kunnissa. Monet kunnat maksavat sen lisäksi yksityisen hoidon tuen kuntalisää. Vuonna 2019 palveluita tuotettiin yksityisen hoidon tuella 48 prosentissa kunnista (Karvi 2019), ja vuonna 2022 toteutetun kyselyn mukaan 37 prosenttia kunnista maksoi yksityisen hoidon tuen kuntalisää. Yksityisen hoidon tukea maksettiin yleisimmin yli 20 000 asukkaan kunnissa ja harvimminkin alle 5 000 asukkaan kunnissa (Lahtinen & Svartsjö 2022).

Kunnat voivat myös myöntää perheille palvelusetelin varhaiskasvatuspalveluiden hankintaan. Vuonna 2019 palveluseteli oli otettu käyttöön 31 prosentissa kunnista (Karvi 2019), ja vuonna 2022 osuus oli 39 prosenttia (Lahtinen & Svartsjö 2022). Palveluseteli on yleensä tulosisonnainen, jolloin perheen asiakasmaksu on yleensä lähellä maksua, jonka he maksaisivat julkisesta palvelusta. Vaikka kuntalisän avul-

la yksityisen hoidon tukeen voi sisältyä tulosidonnaisuutta, käytännössä tulosidonnaisuus on palveluseteliä vähäisempää. Tästä syystä yksityisen hoidon tuella rahoitetut yksityiset palvelut voivat tulla erityisesti pienituloisemmille perheille julkisia palveluita kalliimmiksi.

Yksityisen hoidon tuen kuntalisän ja palvelusetelin lisäksi kunnat voivat tukea palveluiden tarjontaa solmimalla ostopalvelusopimuksia yksityisten palveluntuottajien kanssa. Vuonna 2019 ostopalvelusopimuksen oli solminut 35 prosenttia kunnista. Vuonna 2020 ostopalvelupäiväkodeissa oli 4 317 lasta (THL 2021). Kunnat yhtäältä eroavat innokkuudessaan tukea yksityisen varhaiskasvatuksen laajenemista, ja toisaalta osa tukia myöntävistä kunnista ei toiveistaan huolimatta ole saanut alueelleen yksityisiä palveluntuottajia (ks. Karvi 2019; Ruutiainen ym. 2020). Toisissa kunnissa noin 40 prosenttia palveluista tuotetaan yksityisesti, ja noin puolessa kunnista yksityisiä palveluita ei ole ollenkaan (Karvi 2019; Lahminen & Svartsjö 2022). Kunnat ovat siis keskenään varsin erilaisia palveluympäristöjä.

Sekä pohjoismaisessa että kansainvälisessä tutkimuksessa on kiinnitetty huomiota yksityiseen varhaiskasvatukseen usein liittyvään palvelunkäyttäjien valikoitumiseen. Tutkimusten perusteella erityisesti korkeammassa sosioekonomisessa asemassa olevat perheet päätyvät yksityisten palveluiden asiakkaiksi muita perheitä useammin (Drange & Telle 2020; Garvis & Lunneblad 2018; Ruutiainen 2022; Räsänen & Österbacka 2023). Tutkimuskirjallisuudessa koulutukseen liittyvää valikoitumista on selitetty perheiden ratkaisulla ja niihin liittyvillä kulttuurisilla, sosiaalisilla ja taloudellisilla pääomilla tai resursseilla (esim. Ghosh & Dey 2020; Kampichler, Dvořáčková & Jarkovská 2018; Kim & Fram 2009; Kosunen 2014; Vincent, Braun & Ball 2008) sekä yksityisten palveluntuottajien asiakkaaksiottokäytänteillä (esim. Jones & Jones 2021; Ruutiainen ym. 2021; van der Werf, Slot, Kenis & Leseman 2021). Valikoitumisen ja sitä seuraavan palvelunkäyttäjien eriytymisen on nähty rapauttavan pohjoismaisten varhaiskasvatusjärjestelmien taustalla

olevaa universalismin periaatetta (Ruutiainen 2022; Trætteberg, Sivesind, Paananen & Hrafnadóttir 2021). Palvelunkäyttäjien eriytymistä on pidetty myös esimerkkinä siitä, kuinka perheiden luokka-asetat ja niihin liittyvät koulutukselliset eronteot koskevat yhä nuorempia lapsia (Kampichler ym. 2018; Ruutiainen, Rääkkönen & Alasuutari 2023). Eriytymisen on nähty olevan ongelmallista, koska eriytyneet palvelut heikentävät erityisesti epäsuotuisissa tilanteissa elävien perheiden lasten mahdollisuuksia saavuttaa hyviä oppimistuloksia (Oberti & Savina 2019).

Yksityisen palveluntuotannon lisääntymisen näyttää voimistavan alueellista segregatiota: kunnissa, joissa yksityisen varhaiskasvatuksen osuus on korkeampi, hyvätuloisten ja korkeasti koulutettujen perheiden lapset keskittyvät enemmän samoihin päiväkodeihin (Fjellborg & Forsberg 2023). Myös Suomessa lasten naapurustot eriytyvät sosiaalisesti ja etnisesti (Bernelius & Vilkkama 2019; Saikkonen, Hannikainen, Kauppinen, Rasinkangas & Vaalavuo 2018). On näin ollen perusteltua kiinnittää huomio siihen, miten voimistuvat alueelliset erot ja yhteiskunnallinen eriytymisen heijastuvat suomalaisten varhaiskasvatustutkimuslaitosten eriytymiseen. Tässä tutkimuksessa syvennymme kyseiseen tematiikkaan tarkastelemalla, millaisille asuinalueille yksityiset ja julkiset päiväkodit sijoittuvat.

Tavoitteenamme on tutkia, kuinka omistus- ja rahoitusmuodoltaan erilaiset päiväkodit sijoittuvat erilaisiin kuntiin. Tarkastelemme myös julkisten päiväkotien sekä yritysmuotoisten voittoa tavoittelevien ja yhdistysmuotoisten voittoa tavoittelemattomien päiväkotien sijaintea sosioekonomiselta rakenteeltaan ja alueluokaltaan eroavilla postinumeroalueilla. Tarkastelemme myös rahoitusmuodon yhteyttä päiväkodin sijaintiin. Haemme vastauksia seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1. Onko kuntatyyppi yhteydessä siihen, millaisia omistus- ja rahoitusmuodoltaan erilaisia päiväkoteja niiden alueilla on?
2. Onko alueen sosioekonomisella rakenteella ja alueluokalla yhteyttä siihen, miten

omistusmuodoltaan erilaiset (julkiset, yksityiset voittoa tavoittelevat tai yksityiset voittoa tavoittelemattomat) päiväkodit sijoittuvat niille?

3. Onko alueen sosioekonomisella rakenteella ja alueluokalla yhteyttä siihen, miten rahoitusmuodoltaan erilaiset (julkiset, yksityiset palvelusetelillä rahoitetut tai yksityiset yksityisen hoidon tuella rahoitetut) päiväkodit sijoittuvat niille?

Sijainnin merkitys yksityisten ja julkisten palveluiden eriyttämisessä

Aikaisemmat tutkimustulokset osoittavat, että varhaiskasvatuspaikkojen sijainti on keskeinen tekijä perheiden varhaiskasvatusratkaisussa sekä Suomessa (Sulkanen ym. 2020) että muualla Pohjoismaissa (Jacobsen & Vollset 2012). Sijainnin merkitystä korostaa myös keskieuropalainen tutkimus (Pennerstorfer & Pennerstorfer 2019), jonka mukaan päiväkotien tyypillinen asiakkaaksiottoalue on säteeltään vain 500 metriä. Näin ollen yksityisten ja julkisten päiväkotien sijaintien tarkastelu on välttämätöntä, jotta voimme ymmärtää eriyttämistä.

Suomessa päiväkotien ja koulujen sijaintiin liittyvää palvelunkäyttäjien eriyttämistä on toistaiseksi tutkittu lähinnä julkisen palvelujärjestelmän sisällä (Bernelius, Bergström & Sydänlammi 2018; Bernelius & Vilkama 2019; Fjällström, Paananen & Karila 2023). Ainoa suomalainen yksityisten ja julkisten varhaiskasvatuspalveluiden sijaintien tarkastelu koskee pääkaupunkialuetta (Ruutiainen 2018). Pohjoismaissa on todettu alueen sosioekonomisen rakenteen olevan yhteydessä yksityisten palveluiden sijoittumiseen. Ruotsissa yksityiset voittoa tavoittelevat sekä vanhempainyhdistysten ylläpitämät päiväkodit ovat yliedustettuja korkeamman tulotason alueilla, kun taas julkiset päiväkodit ovat hieman aliedustettuja korkeimman tulotason asuinalueilla. Kolmannen sektorin ylläpitämät päiväkodit ovat puolestaan yliedustettuja pienituloisimmilla alueilla. (Fjellborg & Forsberg 2021.) Oslossa voittoa tavoit-

televat ja voittoa tavoittelemattomat yksityiset päiväkodit ovat yliedustettuja varakkaimmilla asuinalueilla ja julkiset päiväkodit köyhemmillä asuinalueilla (Trætteberg & Fladmoe 2020).

Pohjoismaiden ulkopuolelle sijoittuvassa tutkimuksessa on havaittu, että varhaiskasvatuspalveluiden markkinoistuminen kytkeytyy alueelliseen eriyttämiseen. Markkinoihin perustuvissa järjestelmissä varhaiskasvatuspalveluiden tarjonta keskittyy hyvätuloisille asuinalueilla, ja matalampituloisilla alueilla palveluiden saatavuus on vähäisempää (Cloney, Cleveland, Hattie & Tayler 2016; Noailly & Visser 2009; Penn 2011). Palveluiden markkinoistuminen voimistaa palveluiden epätasaista jakautumista (Noailly & Visser 2009). Vähemmän tuottaville markkinoille ei synny riittävästi tarjontaa (Warner & Gradus 2011). Markkinaperustaisissa järjestelmissä palveluiden saatavuus matalamman sosioekonomisen rakenteen alueilla on herkkä julkisen rahoituksen muutoksille, kun taas hyväosaisemmissa alueilla palveluiden tarjonta voi jopa lisääntyä julkisen rahoituksen leikkauksista huolimatta (West, Blome & Lewis 2020). Lisäksi paljon yksityistä palveluntuotantoa sisältävillä asuinalueilla pienituloisten perheiden lapset osallistuvat varhaiskasvatukseen muita harvemmin. Alueilla, joissa on paljon kolmannen sektorin voittoa tavoittelematonta varhaiskasvatusta, vastaavaa eriyttämistä ei havaittu. (Campbell, Gambaro & Stewart 2018.) Yksityisten palveluiden omistusmuodon huomioiminen on siis olennaista päiväkotien sijoittumista koskevissa tarkasteluissa.

Markkinoihin perustuvissa järjestelmissä varhaiskasvatuspalveluiden paikallinen tarjonta näyttäisi liittyvän alueen työllisyysasteeseen sekä työllisten määrään. Esimerkiksi Lontoossa asuinalueen äitien työllisyysasteen ja sekä varhaiskasvatuspalveluiden tarjonnan välillä on positiivinen yhteys (Clarke, Lawrence, Lloyd, Penn & Blackburn 2011). Alueella työskentelevien määrä oli positiivisessa yhteydessä sekä voittoa tavoittelevien että voittoa tavoittelemattomien palveluntuottajien määrään myös yhdysvaltalaisarkastelussa (Owens & Rennhoff

2014). Kirjallisuudessa on esitetty, että voittoa tavoittelevilla yksityisillä palveluntuottajilla on kannustin toimia erityisesti varakkaammilla, tiiviisti asutuilla tai liike-elämän kannalta keskeisillä asuinalueilla, joilla maksukykyisten perheiden suuri määrä mahdollistaa korkeamman hinnoittelun ja joissa päiväkotien tai muiden kiinteistöjen arvojen voidaan odottaa nousevan (Penn 2012; Simon, Shah, Quay & Owen 2022).

Tutkimuskirjallisuus antaa kuitenkin josain määrin ristiriitaisen kuvan alueen sosioekonomisen rakenteen yhteydestä palveluiden sijoittumiseen. Ruotsissa (Fjellborg & Forsberg 2021), Australiassa (Brennan 2016), Uudessa Seelannissa (Mitchell 2012), Etelä-Koreassa (Lee & Jang 2017) ja Yhdysvalloissa (Small & Stark 2005) tehtyjen tutkimuksien perusteella voittoa tavoittelevalla palveluntuotannolla on taipumus keskittyä korkeatuloisen väestön suosimille asuinalueille, kun taas matalamman sosioekonomisen rakenteen alueilla palveluiden tuottaminen on pääasiassa yhteisöpohjaisten ja julkisten toimijoiden varassa. Vastaavanlaista yksityisten palveluntuottajien keskittymistä rikkaammille keskusta-alueille ja julkisten palveluiden korostumista köyhemmillä ja kaupunkien reuna-alueilla on havaittu myös koulu-kontekstissa (Bonal, Zancajo & Scandurra 2021, Boterman, Musterd, Pacchi & Ranci 2019, Oberti & Savina 2019). Toisaalta tutkimuksissa on myös havaittu voittoa tavoittelevien toimijoiden sijoittuvan tasaisesti sosioekonomiselta rakenteeltaan erilaisille asuinalueille (Cloney ym. 2016; Simon ym. 2021). Yhdysvaltalaisen tutkimuksen (Owens & Rennhoff 2014) mukaan voittoa tavoittelevat päiväkodit sijaitsevat voittoa tavoittelemattomia päiväkoteja useammin alueilla, joissa on paljon heikommassa asemassa olevia lapsia. Näitä palveluita käyttävät kuitenkin lähinnä paremmassa sosioekonomisessa asemassa olevat perheet, joiden huoltajat käyvät töissä kyseisillä alueilla. Voittoa tavoittelemattomat palveluntuottajat puolestaan sijoittuvat alueille, joissa on paljon ihmisiä ja liiketoimintaa

ja niiden palveluita käyttävät myös matalamassa sosioekonomisessa asemassa olevat perheet.

Asuinalueen demografisten piirteiden lisäksi markkinan tiheyden eli väestön määrän ja asukastiheyden on havaittu olevan yhteydessä siihen, millainen varhaiskasvatuspalveluiden markkina alueelle kehittyi. Tiheille markkinoille tarjontaa syntyy enemmän kuin väljemmille. (Cleveland & Krashinsky 2009.) Voittoa tavoitteleva palveluntuotanto korostuu kaupunkimaisissa kunnissa, kun taas voittoa tavoittelemattomia palveluita on saatavilla enemmän myös harvaanasutuilla alueilla (Noailly & Visser 2009; Penn 2009). Esimerkiksi Uudessa-Seelannissa markkinaveitoisten reformien jälkeen voittoa tavoitteleva palveluntuotanto lisääntyi erityisesti osavaltioissa, joissa oli suuria kaupunkeja (Gallagher 2017). Markkinoistuminen voi aiheuttaa voittoa tavoittelemattomien toimijoiden vetäytymistä maaseutumaisilta alueilta, ja markkinamalliin siirtyminen näyttäisi lisäävän palveluiden tarjontaa kaupunkimaisissa kunnissa ja vähentävän tarjontaa maaseutumaisissa kunnissa (Noailly & Visser 2009). Ruotsissa väkiluvultaan pienissä tai harvaanasutuissa kunnissa yksityisten varhaiskasvatuspalveluiden osuus on pieni tai niitä ei ole ollenkaan. Asukasluvultaan suurissa kaupungeissa osuus on korkein. (Hanspers & Mörk 2011.) Tutkimushavainnot ovat tosin ristiriitaisia, ja paikallisella politiikkakontekstilla on oletettavasti merkittävä rooli. Esimerkiksi Englannissa, jossa yksityisten toimijoiden osuus palveluntuotannosta on Pohjoismaita keskeisempi, voittoa tavoittelevat palveluntuottajat ovat jakautuneet tasaisesti erilaisiin kuntiin (Simon ym. 2021).

Kunnan koko ei näin ollen yksinään selitä vähäisempää yksityistä palvelun tarjontaa, vaan myös maksukykyisen asiakaskunnan määrä lisää yksityistä palvelun tuotantoa (ks. Oberti & Savina 2019). Tämän vuoksi alueen sosioekonomisen rakenteen ja alueen muiden piirteiden yhteyttä yksityisten palveluiden sijoittumiseen on syytä tarkastella yhdessä.

Tutkimuksen aineisto, käytetyt muuttujat ja analyysi

Tutkimuksen aineistona käytimme Varhaiskasvatuksen tietovaranto Vardan päiväkotikohtaisia tietoja (omistusmuoto, rahoitusmuoto). Vardatietokannan tiedot ovat syksyltä 2022. Aineistojen kuvailevat tiedot on esitetty taulukossa 1.

Päiväkodin omistusmuotoa koskevissa analyyseissä käytimme Aineistoa 1 (ks. Taulukko 1), joka koostui 3 379 päiväkodin tiedois-

ta. Näihin tietoihin yhdistimme Paavo-tietokannasta (Tilastokeskus 2020) päiväkotien postinumeroalueeseen liittyviä alueen demografiaa ja sosioekonomista rakennetta kuvaavia tietoja sekä Suomen ympäristökeskuksen tietokannasta postinumerotasolle yleistetyn alueluokituksen. Rahoitusmuotoa koskevissa analyyseissä valitsimme aineistosta tarkasteluun julkiset, palvelusetelillä ja yksityisen hoidon tuella rahoitetut päiväkodit. Analyysissä käytetty aineisto koostui yhteensä 2 971 päiväkodista (Aineisto 2, ks. Taulukko 1).

TAULUKKO 1. Tutkimusaineiston kuvailevat tiedot

Muuttujat	Aineisto 1, % (n)	Aineisto 2, % (n)
Päiväkodin omistusmuoto:		
Julkinen	73,4 (2 480)	-
Yritysmuotoinen voittoa tavoitteleva	20,5 (693)	-
Yhdistysmuotoinen voittoa tavoittelematon	6,1 (206)	-
Päiväkodin rahoitusmuoto		
Julkinen	-	79,5 (2 362)
Palveluseteli	-	14,3 (425)
Yksityisen hoidon tuki	-	6,2 (184)
Kuntatyyppi		
Kaupunkimainen	66,8 (2 257)	66,7 (1 982)
Taajaan asuttu	18,8 (634)	18,5 (549)
Maaseutumainen	14,4 (488)	14,8 (440)
Postinumeroalueen sosioekonominen rakenne		
Matalin (alin desiili)	5,5 (185)	5,1 (151)
Toiseksi matalin (toiseksi alin desiili)	6,6 (222)	6,5 (192)
Keskimmäinen (3.–8. desiili)	65,8 (2 225)	66,3 (1 971)
Korkein (9.–10. desiili)	22,1 (747)	22,1 (657)
Postinumeroalueen alueluokka		
Maaseutu	22,1 (746)	22,7 (674)
Maaseudun paikalliskeskus	12,0 (404)	6,2 (184)
Kaupungin kehysalue	6,3 (212)	12,0 (358)
Ulompi kaupunkialue	27,2 (919)	27,5 (817)
Sisempi kaupunkialue	32,5 (1 098)	31,6 (938)

Huom. Kategorisille muuttujille esitetty prosenttiosuudet ja frekvenssit. N(Aineisto 1)=3 379, N(Aineisto 2)=2 971.

Selitettävät muuttajat

Toisessa tutkimuskysymyksessä selitettävänä muuttujana oli päiväkodin omistusmuoto: julkinen, yritysmuotoinen voittoa tavoitteleva tai yhdistysmuotoinen voittoa tavoittelematon (ks. Taulukko 1). Yritysmuotoisiksi toimijoiksi luokittelimme avoimet yhtiöt, kommandiitti-yhtiöt, osuuskunnat, osakeyhtiöt ja yksityiset elinkeinon harjoittajat. Yhdistysmuotoisiksi voittoa tavoittelemattomiksi toimijoiksi luokittelimme aatteelliset yhdistykset, muut yhdistykset, evankelis-luterilaisen kirkon, ortodoksisen kirkon, uskonnolliset yhdyskunnat, paikallisyhteisöt ja säätiöt.

Kolmannessa tutkimuskysymyksessä selitettävänä muuttujana oli päiväkodin rahoitusmuoto: julkinen, palveluseteli (palveluseteli-päiväkoti) ja yksityisen hoidon tuki eli YHT-päiväkoti (ks. Taulukko 1). 390 päiväkodille oli ilmoitettu useampia rahoitusmuotoja. Jos yhtä rahoitusmuotoa ei pystytty päättämään, poistimme päiväkodin aineistosta. Ostopalvelut rinnastuvat monella tavalla julkiseen palveluntuotantoon, ja paikkojen määrä on vähäinen verrattuna yksityisen hoidon tuen kuntalisällä ja palvelusetelillä rahoitettuihin palveluihin. Tästä syystä rajasimme ostopalvelupäiväkodit tämän tutkimuksen ulkopuolelle.

Selittävät muuttajat

Ensimmäinen selitettävä muuttuja oli kuntatyyppi (ks. Taulukko 1). Käytimme tilastokeskuksen kuntaryhmitysluokittelua, joka jakaa kunnat kaupunkimaisiin, taajaan asutuihin ja maaseutumaisiin taajamaväestön osuuden ja suurimman taajaman väkiluvun perusteella (Tilastokeskus 2022). Toiseen selitettävään muuttujaan, alueluokkaan, hyödynsimme puolestaan Suomen ympäristökeskuksen postinumeroaluetasolle yleistettyä alueluokitusta (Helminen ym. 2014), jossa alueet oli alun perin jaettu seitsemään luokkaan: sisempään kaupunkialueeseen, ulompaan kaupunkialueeseen, kaupungin kehysalueeseen, kaupungin läheiseen maaseutuun, maaseudun paikalliskeskuksiin, ydinmaaseutuun ja harvaan asuttuun maaseutuun. Lisäksi

siinä oli huomioitu muun muassa asukasmäärä, väestöntiheys, sekä maankäytön tehokkuus. Liian pieniä luokkia välttääksimme yhdistimme kuitenkin maaseutumaiset alueluokat (kaupungin läheinen ja harvaanasuttu maaseutu sekä ydinmaaseutu) yhdeksi maaseutuluokaksi. Mikäli postinumeroalueeseen sisältyi useampia alueluokkia, yleistimme kyseisen postinumeroalueen luokaksi sen alueluokan, jossa oli eniten asukkaita. (Ks. Taulukko 1.)

Kolmas selitettävä muuttujamme oli taulukossa 1 esitetty alueen sosioekonominen rakenne (*socioeconomic status*, SES). Muodostimme postinumeroalueen SES-muuttujan eli statusindeksin hyödyntämällä Tilastokeskuksen (2020) Paavo-tietokannan postinumerokohtaisia tilastoja. Statusindeksiin järjestimme postinumeroalueet suuruusjärjestykseen seuraavien muuttujien osalta: muiden kuin alimman koulutustason suorittaneiden osuus, työllisten osuus sekä muuhun kuin alimpaan tuloluokkaan kuuluvien kotitalouden osuus (ks. Häussermann, Werwatz, Förste & Hausmann 2010; Keskinen 2022; Vilkama, Lönnqvist, Väliniemi-Laurson & Tuominen 2014). Laskimme kunkin alueen muuttujakohtaiset järjestysnumerot yhteen ja luokittelimme alueet näin muodostuneiden pisteiden perusteella kymmeneen yhtä suureen luokkaan. Mitä enemmän postinumeroalue sai pisteitä, sitä korkeampi alueen SES oli. Muodostimme indeksin perusteella neliluokkaisen muuttujan: 1. desiili=matalimmat SES-alueet, 2. desiili=toiseksi matalimmat SES-alueet, 3.–8. desiili=keskitason alueet, 9.–10. desiili=korkeat SES-alueet (ks. Häussermann ym. 2010; Keskinen 2022; Vilkama ym. 2014).

Koska alueella asuvien lasten varhaiskasvatukseen osallistumisasteen voidaan olettaa liittyvän varhaiskasvatuspalveluiden kysyntään ja siten siihen, kuinka houkuttelevana yksityiset palveluntuottajat kyseisen alueen näkevät, kontrolloimme analyyseissä varhaiskasvatuksen osallistumisasteen maakunnassa. Osallistumisasteen huomioimiseksi muodostimme kolmeluokkaisen varhaiskasvatuksen osallistumisastetta maakunnittain kuvaavan muuttujan. Luokittelun perusteena käytimme

Varhaiskasvatus 2020 -tilastoraporttia (THL 2021). Osallistumisaste vaihteli maakunnissa 66,9 ja 82,5 prosentin välillä. Osallistumisasteista oli erotettavissa kaksi porrasta, joiden kohdalla osallistumisaste nousi selvästi. Ensimmäinen porras oli 75 ja toinen 80 prosenttia. Tällä perusteella luokittelimme maakunnat kolmeen luokkaan osallistumisasteen perustella: 1=alle 75, 2=75–80, 3=yli 80 prosenttia.

Analyysi

Tarkastelimme kaikkia tutkimuskysymyksiä aluksi ristiintaulukoinnilla ja χ^2 -riippumattomuustestillä. Parittaiset vertailut toteutimme sovitettujen standardoitujen jäännösten avulla. Päiväkodin omistusmuodon (tutkimuskysymys 2) sekä päiväkodin rahoitusmuodon (tutkimuskysymys 3) ja päiväkodin postinnumeroalueen ominaisuuksien välistä yhteyttä tarkastelimme lisäksi multinomiaalisen logistisen regressiomallin avulla. Regressiomallissa selitettävänä muuttujana oli alueelle sijoittuvan päiväkodin omistus- tai rahoitusmuoto. Selittävinä muuttujina olivat päiväkodin postinnumeroalueen sosioekonominen rakenne sekä postinnumeroalueen kuntatyyppi. Tulokset raportoimme vetosuhteina (VS). Mikäli omistus- tai rahoitusmuotoluokan (esim. YHT-päiväkodit) VS-arvo oli alle yksi, ne olivat vertailuryhmään verrattuna aliedustettuna tarkastellulla (koodattu arvolla yksi) alueella vertailuryhmään ja vertailualueeseen verrattuna. Jos VS oli yli yksi, tulkitsimme tuloksia päinvastoin.

Ristiintaulukoinnit suoritimme SPSS Statistics 26 -ohjelmistolla ja regressiomallit Mplus-ohjelmistolla (versio 6, Muthén & Muthén 2010). Regressiomalleissa huomioimme aineiston hierakkisuuden (samoilla postinnumeroalueilla saattoi olla useita päiväkotia) type=complex ja Cluster is -komentoilla, jotka huomioivat klusteroitumisesta johtuvan havaintojen keskinäisriippuvuuden, jolloin vetosuhteiden luottamusvälit estimoidaan vääristymättömien keskiarvojen perusteella (Muthén & Muthén 2010). Analyysissä käytimme Maximun likelihöid

-estimaattoria ja Bootstrap-menetelmää (Monte Carlo -simulaatio, 2000 toistoa).

Tulokset

Sekä päiväkodin omistusmuoto ($\chi^2(4)=184,93$, $p<,001$, $V=0,17$) että päiväkodin rahoitusmuoto ($\chi^2(4)=127,15$, $p<,001$, $V=0,15$) olivat yhteydessä päiväkodin sijaintikunnan kuntatyyppiin (ks. Taulukko 2). Kaupunkimaisissa kunnissa yksityisten päiväkotien osuus oli suurempi kuin taajaan asutuissa ja kaupunkimaisissa kunnissa. Sekä taajaan asutuissa että maaseutumaisissa kunnissa puolestaan julkisten osuus oli suurempi kuin kaupunkimaisissa kunnissa.

Päiväkodin omistusmuodon ja päiväkotien postinnumeroalueiden ominaisuuksien välistä yhteyttä tarkastelimme ensin ristiintaulukoinnilla ja χ^2 -riippumattomuustestillä (ks. Taulukko 2). Tulosten perusteella sekä postinnumeroalueen SES ($\chi^2(6)=69,92$, $p<,001$, $V=0,10$) että postinnumeroalueen alueluokka ($\chi^2(8)=358,96$, $p<,001$, $V=0,23$) olivat yhteydessä päiväkodin omistusmuotoon. Matalimmilla ja toiseksi matalimmilla SES-alueilla julkisten osuus oli keskiarvoa suurempi, mutta korkeimmilla SES-alueilla julkisten päiväkotien osuus oli keskiarvoa pienempi. Myös toiseksi matalimmilla SES-alueilla julkisten päiväkotien osuus oli keskiarvoa suurempi. Yhdistysmuotoiset päiväkodit olivat puolestaan jakautuneet melko tasaisesti eri SES-alueille, joskin niiden osuus oli keskiarvoa pienempi matalimmilla SES-alueilla. Maaseudulla julkisten päiväkotien osuus oli suurempi ja yritys- ja yhdistysmuotoisten päiväkotien osuus pienempi. Sisemmällä kaupunkialueilla julkisia päiväkotia oli puolestaan vähemmän ja yksityisiä päiväkotia enemmän. Kaupunkien kehysalueilla ja ulommilla kaupunkialueilla yhdistyspohjaisia päiväkotia oli vähemmän. Ulommilla kaupunkialueilla yritysmuotoisten päiväkotien osuus oli suurempi.

Ristiintaulukoinnin jälkeen jatkoimme tarkastelua multinomiaalisen logistisen regressiomallin avulla (ks. Taulukko 3). Postinnumero-

TAULUKKO 2. Päiväkodin omistumuodon ja rahoitusmuodon yhteys päiväkodin kuntatyyppiin sekä päiväkodin postinumeroalueen SES-rakenteeseen ja alueluokkaan

	PÄIVÄKODIN KUNTATYYPPI									
	Kaupunkimainen		Taajaan asuttu		Maaseutumainen					
	n	%	n	%	n	%				
OMISTUSMUOTO										
Julkinen	1 504	66,6 ^A	512	81,4 ^T	460	94,3 ^T				
Yksityinen, yritysmuotoinen	571	25,3 ^T	97	15,3 ^A	25	5,1 ^A				
Yksityinen, yhdistysmuotoinen	182	8,1 ^T	21	3,3 ^A	3	0,6 ^A				
Yhteensä	2 257	100	634	100	488	100				
RAHOITUSMUOTO										
Julkinen	1 473	74,3 ^A	467	85,1 ^T	422	95,9 ^T				
Yksityinen, palveluseteli	339	17,1 ^T	71	12,9	15	3,4 ^A				
Yksityinen, Yksityisen hoidon tuki (YHT)	170	8,6 ^T	11	2 ^A	3	0,7 ^A				
Yhteensä	1 982	100	549	100	440	100				
POSTINUMEROALUEEN SES-RAKENNE										
	Matalin		Toiseksi matalin		Keskim-mäinen		Korkein			
	n	%	n	%	n	%	n	%		
OMISTUSMUOTO										
Julkinen	163	88,1 ^T	188	84,7 ^T	1 645	73,9	484	64,8 ^A		
Yksityinen, yritysmuotoinen	21	11,4 ^A	23	10,4 ^A	437	19,6	212	28,4 ^T		
Yksityinen, yhdistysmuotoinen	1	0,5 ^A	11	5,0	143	6,4	51	6,8		
Yhteensä	185	100	222	100	2 225	100	747	100		
RAHOITUSMUOTO										
Julkinen	142	94 ^T	167	87 ^T	1 585	80,4	468	71,2 ^A		
Yksityinen, palveluseteli	9	6 ^A	23	12	293	14,9	100	15,2		
Yksityinen, Yksityisen hoidon tuki (YHT)	0	0 ^A	2	1 ^A	93	4,7 ^A	89	13,5 ^T		
Yhteensä	151	100	192	100	1 971	100	657	100		
POSTINUMEROALUEEN ALUELUOKKA										
	Maaseutu		Maaseudun paikalliskeskus		Kaupungin kehysalue		Ulompi kaupunkialue		Sisempi kaupunkialue	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
OMISTUSMUOTO										
Julkinen	702	94,1 ^T	165	77,8	311	77	667	72,6	635	57,8 ^A
Yksityinen, yritysmuotoinen	38	5,1 ^A	38	17,9	79	19,6	222	24,2 ^T	312	28,8 ^T
Yksityinen, yhdistysmuotoinen	6	0,8 ^A	9	4,2	14	3,5 ^A	30	3,3 ^A	147	13,4 ^T
Yhteensä	746	100	212	100	404	100	919	100	1 098	100
RAHOITUSMUOTO										
Julkinen	642	95,3 ^T	151	82,1	290	81	654	80	625	66,6 ^A
Yksityinen, palveluseteli	29	4,3 ^A	28	15,2	59	16,5	151	18,5 ^T	158	16,8 ^T
Yksityinen, yksityisen hoidon tuki (YHT)	3	0,4 ^A	5	2,7 ^A	9	2,5 ^A	12	1,5 ^A	155	16,5 ^T
Yhteensä	674	100	184	100	358	100	817	100	938	100

Huom. ^A=odotettua pienempi sovitettu standardoitu jäännös (ASR ≤ -2, A=atypical), ^T=odotettu suurempi standardoitu jäännös (ASR ≥ 2, T=typical).

TAULUKKO 3. Päiväkodin omistusmuodon yhteys ja päiväkodin postinumeroalueen piirteisiin multinomiaalisella regressioanalyysillä tarkasteltuna

	Yksityinen, yritys- muotoinen päiväkot (n = 693)	Yksityinen, yhdistys- muotoinen päiväkot (n = 206)	Yksityinen, yritys- muotoinen päiväkot (n = 693)
	Vertailuryhmä: Julkinen päiväkot (n = 2 480)		Vertailuryhmä: yksityinen yhdistys- muotoinen päiväkot (n = 206)
	VS 95 % LV	VS 95 % LV	VS 95 % LV
POSTINUMEROALUEEN SES-RAKENNE			
Matalin	0,50 [0,29; 0,74]	0,09 [0,01; 0,70]	5,23 [0,62; 43,97]
Toiseksi matalin	0,45 [0,25; 0,79]	0,74 [0,31; 1,78]	0,61 [0,22; 1,64]
Keskimmäinen	0,64 [0,50; 0,82]	0,71 [0,45; 1,12]	0,91 [0,58; 1,43]
Korkein	vrt.	vrt.	vrt.
POSTINUMEROALUEEN ALUELUOKKA			
Maaseutu	0,12 [0,08; 0,18]	0,05 [0,02; 0,13]	2,53 [0,85; 7,53]
Maaseudun paikallis- keskus	0,50 [0,33; 0,76]	0,27 [0,13; 0,56]	1,88 [0,82; 4,3]
Kaupungin kehysalue	0,43 [0,31; 0,59]	0,18 [0,1; 0,36]	2,37 [1,12; 5,02]
Ulompi kaupunkialue	0,59 [0,46; 0,74]	0,19 [0,12; 0,29]	3,16 [1,99; 5,04]
Sisempi kaupunkialue	vrt.	vrt.	vrt.
VARHAISKASVATUKSEN OSALLISTUMISASTE MAAKUNNASSA			
Alle 75 %	0,73 [0,53; 1,03]	0,79 [0,37; 1,58]	0,94 [0,43; 2,03]
75 %--80 %	0,73 [0,57; 0,92]	1,23 [0,75; 2,00]	0,59 [0,36; 0,98]
Yli 80 %	vrt.	vrt.	vrt.

Huom. VS=vetosuhde, 95 % LV=95 % luottamusväli; vrt.=vertailuryhmä. Tulos on tilastollisesti merkitsevä, jos 95 % LV ei sisällä arvoa 1. Tilastollisesti merkitsevät yhteydet on merkitty lihavoidulla tekstillä.

alueen sosioekonominen rakenne oli yhteydessä päiväkodin omistusmuotoon. Yksityiset päiväkodit olivat omistusmuodosta riippumatta aliedustettuina matalimman SES-rakenteen asuinalueilla. Julkiset päiväkodit olivat puolestaan aliedustettuina korkeimman SES-rakenteen alueilla. Lisäksi yritysmuotoiset yksityiset päiväkodit olivat julkisiin päiväkoteihin verrattuna aliedustettuja myös toiseksi matalimman ja keskimmäisen SES-rakenteen alueilla ja ylie-

dustettuja korkeimman SES-rakenteen alueilla. Yritysmuotoisten ja yhdistysmuotoisten päiväkotien sijainnit eivät eronneet toisistaan alueen SES-rakenteen suhteen.

Myös postinumeroalueen alueluokka oli yhteydessä päiväkodin omistusmuotoon. Yksityiset päiväkodit omistusmuodosta riippumatta olivat aliedustettuja maaseudulla, maaseutujen paikalliskeskuksissa, kaupunkien kehyskunnissa sekä ulommilla kaupunkialu-

eilla ja yliedustettuja sisemmillä kaupunkialueilla. Yritysmuotoisia ja yhdistysmuotoisia päiväkotia verrattaessa havaitsimme, että yritysmuotoiset päiväkodit olivat yliedustettuina kaupungin kehysalueilla ja ulommilla kaupunkialueilla ja aliedustettuina sisemmillä kaupunkialueilla.

Päiväkodin rahoitusmuodon ja päiväkotien postinumeralueiden ominaisuuksien yhteyttä tarkastelimme aluksi ristiintaulukoinnin ja χ^2 -riippumattomuustestin avulla (ks. Taulukko 2). Tulosten mukaan päiväkodin postinumeroalueen SES-rakenne ($\chi^2(6)=101,98$, $p<,001$, $V=0,13$) ja alueluokka ($\chi^2(8)=341,96$, $p<,001$, $V=0,24$) olivat yhteydessä päiväkodin rahoitusmuotoon. Matalimman SES-rakenteen asuinalueilla julkisia päiväkotia oli keskimääräistä enemmän sekä YHT- että palvelusetelipäiväkotia keskimääräistä vähemmän. Toiseksi matalimman SES-rakenteen asuinalueilla julkisten päiväkotien osuus oli keskimääräistä suurempi ja YHT-päiväkotien keskimääräistä pienempi, mutta korkeimman SES-rakenteen asuinalueilla tilanne oli päinvastainen. Keskimmäisen SES-rakenteen asuinalueilla YHT-päiväkotien osuus oli keskiarvoa pienempi. Vertailtaessa rahoitusmuodoltaan erilaisten päiväkotien postinumeroalueiden alueluokkia maaseudulla julkisten päiväkotien osuus oli keskiarvoa suurempi ja palveluseteli- ja YHT-päiväkotien osuus keskiarvoa pienempi. Sisemmillä kaupunkialueilla tilanne oli puolestaan päinvastainen, eli palveluseteli- ja YHT-päiväkotia oli niillä suhteellisesti enemmän kuin julkisia päiväkotia. Maaseudun paikalliskeskuksissa, kaupunkien kehysalueilla ja ulommilla kaupunkialueilla oli keskimääräistä vähemmän YHT-päiväkotia. Ulommilla kaupunkialueilla palvelusetelipäiväkotia oli keskimääräistä enemmän.

Regressiomallin perusteella palvelusetelipäiväkodit olivat julkisiin päiväkoteihin verrattuna aliedustettuina vain maaseudulla, kun vertailuryhmänä oli sisempi kaupunkialue (ks. Taulukko 4). Palvelusetelipäiväkodit ja julkiset päiväkodit sijaitsivat samankaltaisilla postinumeroalueilla, kun tarkastelimme sijaintia

alueen SES-rakenteen ja alueluokan perusteella. YHT-päiväkodit olivat sen sijaan sekä julkisiin päiväkoteihin että palvelusetelipäiväkoteihin verrattuna aliedustettuina toiseksi matalimman ja keskimmäisen SES-rakenteen alueilla ja yliedustettuina korkeimman SES-rakenteen alueilla. Yksikään YHT-päiväkoti ei sijainnut matalimman SES-rakenteen alueella². Niinpä matalimman sosioekonomisen rakenteen alueille vetosuhdetta ei ollut mahdollista laskea. YHT-päiväkodit olivat myös julkisiin ja palvelusetelipäiväkoteihin verrattuna aliedustettuja maaseudulla, kaupungin kehysalueilla sekä ulommilla kaupunkialueilla ja yliedustettuja sisemmillä kaupunkialueilla (ks. Taulukko 4).

Tarkastelimme tutkimustulosten herkkyyttä erilaisille luokitteluille toistamalla regressioanalyysit käyttämällä kvartiili- ja kvintiili-perustaista SES-muuttujaa sekä viisiluokkaista SES-muuttujaa, jossa varsinaisessa analyysissä käyttämämme SES-muuttujan keskimäinen luokka oli jaettu kahteen yhtä suureen osaan. Kaikilla kolmella tavalla toteutetut tulokset vastasivat varsinaisen analyysin tuloksia. Toistimme regressioanalyysit siten, että käytimme kontrollimuuttujana maakunnan osallistumisasteen sijaan luokittelevaa maakuntamuuttujaa. Omistusmuotoa koskevan analyysin tuloksiin maakunnan kontrollointi ei vaikuttanut merkittävästi, mutta rahoitusmuodon osalta tuloksissa oli vähäistä vaihtelua. Maakuntatason vaihtelun kontrolloinnin myötä kävi ilmi, että julkiset ja YHT-päiväkodit jakautuivat tasaisesti toiseksi matalimman SES-rakenteen asuinalueille. Lisäksi palvelusetelipäiväkodit olivat julkisiin päiväkoteihin verrattuna aliedustettuina matalimman SES-rakenteen asuinalueilla sekä maaseudulla, maaseudun paikalliskeskuksissa, kaupungin kehysalueilla ja ulommilla kaupunkialueilla (ks. Taulukko 4). Maakuntatason huomioimisen vaikutus rahoitusmuotoa koskeviin tuloksiin selittynee sillä, että aineiston 184 YHT-päiväkodeista 162 (88 %) sijaitsee Uudellamaalla, jolloin maakuntamuuttuja selittää YHT-päiväkotien sijainnin lähes kokonaan.

TAULUKKO 4. Päiväkodin rahoitusmuodon yhteys päiväkodin postinumeroalueen piirteisiin multinomiaalisella logistisella regressioanalyysillä tarkasteltuna

	Palveluseteli-päiväkoti (n=425)	YHT-päiväkoti (n=184)	Palveluseteli-päiväkoti (n=425)
	Vertailuryhmä: Julkinen päiväkotiki (n=2362)		vertailuryhmä: YHT-päiväkoti (n=184)
	VS 95 % LV	VS 95 % LV	VS 95 % LV
POSTINUMEROALUEEN SES-RAKENNE			
Matalin	0,54 [0,25; 1,17]	-	-
Toiseksi matalin	1,21 [0,66; 2,22]	0,06 [0,01; 0,47]	21,22 [2,34; 192,74]
Keskimmäinen	1,05 [0,77; 1,42]	0,21 [0,11; 0,37]	5,1 [2,76; 9,41]
Korkein	vrt.	vrt.	vrt.
POSTINUMEROALUEEN ALUELUOKKA			
Maaseutu	0,17 [0,10; 0,28]	0,05 [0,02; 0,14]	3,63 [1,08; 12,26]
Maaseudun paikallis- keskus	0,68 [0,42; 1,12]	0,27 [0,07; 1,00]	2,52 [0,6; 10,59]
Kaupungin kehysalue	0,78 [0,54; 1,12]	0,09 [0,04; 0,21]	9,02 [3,54; 22,99]
Ulompi kaupunkialue	0,90 [0,67; 1,21]	0,05 [0,02; 0,11]	17,35 [7,92; 38,01]
Sisempi kaupunkialue	vrt.	vrt.	vrt.
VARHAISKASVATUKSEN OSALLISTUMISASTE MAAKUNNASSA			
Alle 75 %	1,17 [0,78; 1,75]	2,67 [0,31; 22,98]	0,44 [0,05; 4,01]
75 %–85 %	0,83 [0,59; 1,78]	18,67 [2,71; 128,5]	0,05 [0,01; 0,33]
Yli 85 %	vrt.	vrt.	vrt.

Huom. VS=vetosuhde, 95 % LV=95 % luottamusväli; vrt.=vertailuryhmä. Tulos on tilastollisesti merkitsevä, jos 95 % LV ei sisällä arvoa 1. Tilastollisesti merkitsevät yhteydet on merkitty lihavoidulla tekstillä.

Pohdinta

Päiväkotien sijaintien kunta- ja postinumero-tietoihin perustuva analyysi osoitti, että yksityisten ja julkisten päiväkotien sijoittuminen on yhteydessä kuntatyyppiin ja alueluokkaan sekä alueen sosioekonomiseen rakenteeseen. Yksityiset päiväkodit keskittyivät kaupunkimaisiin kuntiin ja julkiset päiväkodit maaseutumaisiin sekä taajaan asuttuihin kuntiin. Yksityisten päiväkotien aliedustus maaseutumaisilla alueilla selittyy sillä, että maaseutumaisilla alueilla ei todennäköisesti muodostu riittävää markkinaa yksityisille toimijoille. Maaseutu-

maisilla alueilla, toisin kuin kaupunkimaisilla alueilla, ei ole myöskään yhtä usein käytössä yksityisen varhaiskasvatuksen tukemiseen tarkoitettuja palveluseteliä tai yksityisen hoidon tuen kuntalisää (Lahtinen & Svartsjö 2022).

Aiempien tutkimuksien (Brennan 2016; Fjellborg & Forsberg 2021; Lee & Jang 2017; Noailly & Visser 2009) perusteella oli oletettava, että yksityiset päiväkodit - erityisesti voittoa tavoittelevat - keskittyisivät korkeamman sosioekonomisen rakenteen asuinalueille sekä kaupunkimaisiin ympäristöihin (Cleveland & Krashinsky 2009; Noailly & Visser 2009; Penn 2009). Tutkimuksemme tukee tätä hypo-

teesia. Matalimman SES-rakenteen sekä maa-seutumaisilla asuinalueilla palveluntuotanto oli korostuneesti julkisen sektorin vastuulla. Yksityiset päiväkodit omistusmuodosta riippumatta keskittyivät sisemmille kaupunkialueille. Lisäksi voittoa tavoittelevat päiväkodit keskittyivät korkean SES-rakenteen alueille.

Suomessakin yksityisille päiväkodeilla näyttää näin ollen olevan enemmän kysyntää korkeamman sosioekonomisen rakenteen alueille ja tiheämmillä markkinoilla. Lisäksi on mahdollista, että kuntien kaavoituspolitiikka ohjaa yksityisiä toimijoita näille alueille (ks. Ruutiainen ym. 2020). Kun otimme tarkastelemaan yksityisen varhaiskasvatuksen rahoitusmallin, erityisesti YHT-päiväkodit olivat keskittyneet julkisiin ja palvelusetelipäiväkoteihin verrattuna voimakkaasti sisemmille kaupunkialueille ja alueille, joiden sosioekonominen rakenne on korkea. Palvelusetelipäiväkotien sijainti sen sijaan vaikutti olevan yhteydessä ainoastaan alueen kaupunkimaisuuteen, ei sosioekonomiseen rakenteeseen. Tämä voi selittää aikaisempien tutkimuksien (Ruutiainen 2022; Räsänen & Österbacka 2023) tuloksia siitä, että perheiden sosioekonominen valikoituminen on voimakkaampaa ja moninaisempaa (tulo- ja koulutus-taso) YHT-päiväkodeissa.

Tutkimuskirjallisuudessa julkisen ja yksityisen varhaiskasvatuksen ja yleisemmin koulutukseen liittyvää valikoitumista on selitetty perheiden ratkaisulla ja niihin liittyvillä kulttuurisilla, sosiaalisilla ja taloudellisilla pääomilla tai resursseilla (esim. Ghosh & Dey 2020; Kampichler ym. 2018; Kosunen 2014; Kim & Fram 2009) sekä yksityisten palveluntuottajien asiakkaaksiottokäytänteillä (esim. Jones & Jones 2021; Ruutiainen ym. 2021; van der Werf ym. 2021). Tämän tutkimuksen perusteella palveluiden sijoittuminen voi olla edellä mainittujen tekijöiden ohella yksi varhaiskasvatuksen eriytymistä selittävistä tekijöistä. Näin näyttää olevan erityisesti yritysmuotoisten päiväkotien kohdalla. Myöhemmin olisi hyvä tutkia, voimistaako yksityisen varhaiskasvatuksen lisääntyminen segregaatiota entisestään.

Palveluiden eriytyessä väestön luottamus julkisiin palveluihin on vaarassa heiketä (Molina & Lamb 2022). Muutos julkisessa mielipiteessä voi johtaa resurssien eriytymiseen. Kun julkinen tuki julkisille palveluille heikkenee, sosioekonomisesti hauraammassa asemassa olevat perheet ovat heikompien palveluiden piirissä. Alueellisen ja instituutioiden eriytymisen on koulukontekstissa todettu olevan haitallista erityisesti matalammassa sosioekonomisessa asemassa olevien poikien oppimistuloksille (Oberti & Savina 2019). Näin ollen eriytyminen indikoi eriarvoistumista.

Paikalliset politiikkaratkaisut ovat merkittäviä yksityistymiskehityksen suuntaamisessa. On ollut huomattavissa, että kansallinen varhaiskasvatusjärjestelmä on muuntumassa aikaisempaa moninaisemmiksi paikallisiksi järjestelmiksi (Karila, Alasuutari, Lammi-Taskula, Repo & Eerola 2022). Perusopetusta koskevissa tarkastelussa (Kalalahti & Varjo 2020) onkin ehdotettu, että kansallisen universalismin sijaan olisi syytä puhua paikallisista universalismeista, jotka muodostuvat kuntien taloudellisten ja väestöllisten reunaehtojen varassa. Tämän tutkimuksen havaintomme alueluokan ja alueen sosioekonomisen rakenteen yhteydestä alueella olevien varhaiskasvatuspalvelujen omistusmuotoon tukee näin ollen aiempaa keskustelua. Tarkastelumme osoittaa myös, että eriytymiskehitys ei ole sattumanvaraista, vaan on aiemman tutkimuksen (Kalalahti & Varjo 2020) tavoin kytköksissä kuntien ja tarkemmin päiväkotien lähialueen rakenteeseen, kuten postinumeroalue ja SES.

Yksityiset päiväkodit eivät sijoitu kartalle sattumanvaraisesti, eikä varhaiskasvatusmarkkina muodostu samanlaiseksi kaikkialle vaan on herkkä alueluokalle ja alueen sosioekonomiselle rakenteelle. Tarkempi tieto yksityistymisen ja segregaation yhteydestä vaatisi vielä mahdollisuutta hyödyntää lapsikohtaista aineistoa. Tässä tutkimuksessa esitettyjen tulosten valossa näyttäisi siltä, että palveluohjaus, informaation tarjoaminen perheille tai muihin yksilön valintoihin kytkeytyvät politiikkatoimet eivät sellaisinaan tai varsinkaan yksinään ole riittäviä eivät-

kä edes keskeisiä toimia segregaatiokehityksen estämisessä. Tutkimuksemme tulokset osoittavat, kuinka varhaiskasvatuspalveluiden yksityistäminen ja markkinoistaminen kytkeytyvät laajempaan yhteiskunnan sosiaaliseen eriytymiskehitykseen. Universalismin näkökulmasta tulos on ongelmallinen. Universalistisen varhaiskasvatusjärjestelmän tavoitteena on lisätä lasten koulutuksellista tasa-arvoa ja kaventaa yhteiskunnan sosiaalisia eroja. Palveluiden yksityistäminen ja markkinoistaminen näyttäisivät kuitenkin voimistavan kehityskulkuja, jotka pikemminkin murentavat näitä universalismin tavoitteita ja lisäävät lasten institutionaalista eriytymistä.

Viitteet

- Yksityisiksi palveluiksi luetaan yksityisen hoidon tuella, palvelusetelillä tai ostopalveluna tuotetut palvelut.
- Herkkyytarkasteluissa regressioanalyysit toistimme käyttämällä sekä kvartiili- että kvintiiliperusteista alueen SES-rakennetta. Molempien tarkasteluiden perusteella YHT-päiväkodit olivat sekä julkisiin että palvelusetelipäiväkoteihin verrattuna aliedustettuina matalimman SES-rakenteen asuinalueilla.

Lähteet

- Bernelius, V., Bergström, K. & Sydänlammi, H. 2018. Kaupunkipäiväkotien eriytyvät toimintaympäristöt: Helsingin sosioekonomisen segregaation vaikutus peruskoulujen ja päiväkotien lähialueisiin. Kaupunkitiedon verkkolehti Kvartti 7.10.2028. <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/kaupunkipaivakotien-eriytyvat-toimintaymparistot>. (Luettu 28.1.2021.)
- Bernelius, V. & Viikama, K. 2019. Pupils on the move: School catchment area segregation and residential mobility of urban families. *Urban Studies* 5–6 (15), 3095–3116. <https://doi.org/10.1177/0042098019848999>
- Brennan, D. 2016. The business of care: Australia's experiment with the marketization of childcare. Teoksessa C. Miller & L. Orchard (toim.) *Australian public policy progressive ideas in the neoliberal ascendancy*. Policy Press: Bristol, 151–167.
- Bonal, X., Zancajo, A. & Scandurra, R. 2021. Student mobility and school segregation in an (un)controlled choice system: A counterfactual approach. *British Educational Research Journal* 47 (1), 42–64. <https://doi.org/10.1002/berj.3694>
- Boterman, W., Musterd, S., Pacchi, C. & Ranci, C. 2019. School segregation in contemporary cities: Sociospatial dynamics, institutional context and urban outcomes. *Urban Studies* 56 (15), 3055–3073. <https://doi.org/10.1177/0042098019868377>
- Campbell, T., Gambaro, L. & Stewart, K. 2018. 'Universal' early education: Who benefits? Patterns in take-up of the entitlement to free early education among three-year-olds in England. *British Educational Research Journal* 44 (3), 515–538. <https://doi.org/10.1002/berj.3445>
- Clarke, A., Lawrence, D., Lloyd, E., Penn, H. & Blackburn, P. 2011. *The London childcare market*. LDA Labour Market Research Series Number 5. London: London Development Agency.
- Cleveland, G. & Krashinsky, M. 2009. The nonprofit advantage: Producing quality in thick and thin childcare markets. *Journal of Policy Analysis and Management* 28 (3), 440–462. <https://doi.org/10.1002/pam.20440>
- Cloney, D., Cleveland, G., Hattie, J. & Tayler, C. 2016. Variations in the availability and quality of early childhood education and care by socioeconomic status of neighborhoods. *Early Education and Development* 27 (3), 384–401. <https://doi.org/10.1080/10409289.2015.1076674>
- Drange, N. & Telle, K. 2020. Segregation in a universal childcare system: Descriptive findings from Norway. *European Sociological Review* 36 (6), 886–901. <https://doi.org/10.1093/esr/jcaa026>
- Fjellborg, A. & Forsberg, H. 2021. Commuting patterns of preschool children in metropolitan Stockholm. *Regional Science Policy & Practice* 14 (4), 960–980. <https://doi.org/10.1111/rsp3.12401>
- Fjellborg, A. & Forsberg, H. 2023. Even in preschools: Analysing the preschool and neighbourhood segregation gap in Swedish municipalities. *European Sociological Review* 39, 1–5. <https://doi.org/10.1093/esr/jcad004>
- Fjällström, S., Paananen, M. & Karila, K. 2023. Neighborhood-based factors predicting attendance of early childhood education and care in a universal system: A case of Finland. *Scandinavian Journal of Educational Research*. <https://doi.org/10.1080/00313831.2023.2250375>
- Gallagher, A. 2017. Growing pains? Change in the New Zealand childcare market 2006–2016. *New Zealand Geographer* 73 (1), 15–24. DOI: 10.1111/nzg.12147
- Garvis, S. & Lunneblad, J. 2018. Inequalities in access to early childhood education and care in Sweden. The equal access study. ICEC Working Papers Series 3. München: Deutsches Jugendinstitut e.V.
- Ghosh, S. & Dey, S. 2020. Public or private? Determinants of parents' preschool choice in India. *International Journal of Child Care and Education Policy* 14 (1), 1–16. <https://doi.org/10.1186/s40723-020-00068-0>
- Hanspers, K. & Mörk, E. 2011. *Förskola*. Teoksessa L. Hartman (toim.) *Konkurrensens konsekvenser. Vad händer med svensk välfärd?* Stockholm: SNS Förlag.
- Helminen, V., Nurmio, K., Rehunen, A., Ristimäki, M., Oinonen, K., Tiitu, M., Kotavaara, O., Antikainen, H. & Rusanen, J. 2014. *Kaupunki-maaseutu-alueuudistus*. Paikkatietoihin perustuvan alueuudistuksen muodostamisperiaatteet. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 25/2014. Helsinki: Suomen ympäristökeskus. <http://hdl.handle.net/10138/135861>. (Luettu 18.10.2022.)

- Hüssermann, H., Werwatz, A., Förste, D. & Hausmann, P. 2010. *Social urban development monitoring 2010*. Berlin: City of Berlin.
- Jacobsen, K. & Vollset, G. 2012. Publicly available and supported early education and care for all in Norway. Teoksessa E. Lloyd & H. Penn (toim.) *Childcare markets: Can they deliver an equitable service*. Bristol: Policy Press, 115–130.
- Jones, A. P. & Jones, R. 2021. Constructing (dis)ability through participation in early childhood markets: Pre-school leaders' enrolment decision-making. *Journal of Early Childhood Education Research* 10 (1), 60–82.
- Kalalahti, M. & Varjo, J. 2020. Revisiting universalism in the Finnish education system. *Research on Finnish Society* 13, 25–40. <https://doi.org/10.51815/fjsr.110792>
- Kampichler, M., Dvořáčková, J. & Jarkovská, L. 2018. Choosing the right kindergarten: Parents' reasoning about their ECEC choices in the context of the diversification of ECEC programs. *Journal of Pedagogy* 9 (2), 9–32. <https://doi.org/10.2478/jped-2018-0009>
- Karila, K., Alasuutari, M., Lammi-Taskula, J., Repo, K. & Eerola, P. 2022. Lastenhoidon ja varhaiskasvatuksen monet polut. Toteutuuko tasa-arvo ja yhdenvertaisuus? Teoksessa P. Eerola, K. Repo, M. Alasuutari, K. Karila & J. Lammi-Taskula (toim.) *Lastenhoidon ja varhaiskasvatuksen monet polut: Lasten, perheiden ja politiikan näkökulmia*, Helsinki: Gaudeamus, 257–266.
- Karvi. 2019. Tilastoraportti varhaiskasvatuksen järjestämisestä 2019. <https://karvi.fi/tilastoraportti-varhaiskasvatuksen-jarjestamisesta-2019/>. (Luettu 28.12.2022.)
- Keskinen, V. 2022. Helsingiläisten turvattomuuskokemuksissa suurta aluevaihtelua – erot asuinalueiden välillä eivät ole kuitenkaan syventyneet. Kaupunkitiedon verkkolehti Kvartti. <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/helsingilaisten-turvattomuuskokemuksissa-suurta-aluevaihtelua-erot-asuinalueiden-valilla>. (Luettu 28.12.2022.)
- Kim, J. & Fram, M. S. 2009. Profiles of choice: Parents' patterns of priority in child care decision-making. *Early Childhood Research Quarterly* 24 (1), 77–91. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2008.10.001>
- Kosunen, S. 2014. Reputation and parental logics of action in local school choice space in Finland. *Journal of Education Policy* 29 (4), 443–466. <https://doi.org/10.1080/02680939.2013.844859>
- Lahtinen, J. & Svartsjö, M. 2022. Kotihoidon tuen ja yksityisen hoidon tuen kuntalisät ja palvelusetelit. Helsinki: Kuntaliitto.
- Laiho, A. & Pihlaja, P. 2022. Is Finnish early childhood education going private? Legislative steps and local policy actors' representations of privatisation. *Policy Futures in Education* 20 (8), 941–959. <https://doi.org/10.1177/14782103221074474>
- Lee, J. & Jang, Y. J. 2017. Equal access to early childhood education in South Korea using the geographic information system. *International Journal of Early Years Education* 25 (2), 171–189. <https://doi.org/10.1080/09669760.2017.1287559>
- Muthén, L. K. & Muthén, B. O. 2010. *Mplus user's guide*. Version 6. Los Angeles, CA: Muthén & Muthén.
- Noailly, J. & Visser, S. 2009. The impact of market forces on child care provision: Insights from the 2005 child care act in the Netherlands. *Journal of Social Policy* 38 (3), 477–498. <https://doi.org/10.1017/S0047279409003109>
- Meretniemi, M. 2011. Kutsumustehtävistä lastentarhanopettajan ammattiin. Teoksessa A. Heikkinen & P. Leino-Kaukiainen (toim.) *Valistus ja koulunpenkki. Kasvatus ja koulutus Suomessa 1860-luvulta 1960-luvulle*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 253–264.
- Mitchell, L. 2012. *Markets and childcare provision in New Zealand: Towards a fairer alternative*. Teoksessa E. Lloyd & H. Penn (toim.) *Childcare markets: Can they deliver an equitable service?* Bristol: Policy Press, 97–114.
- Molina, A. & Lamb, S. 2022. School segregation, inequality and trust in institutions: Evidence from Santiago. *Comparative Education* 58 (1), 72–90. <https://doi.org/10.1080/03050068.2021.1997025>
- Oberti, M. & Savina, Y. 2019. Urban and school segregation in Paris: The complexity of contextual effects on school achievement: The case of middle schools in the Paris metropolitan area. *Urban studies* 56 (15), 3117–3142. <https://doi.org/10.1177/004209801881173>
- Owens, M. F. & Rennhoff, A. D. 2014. Provision and price of child care services: For-profits and nonprofits. *Journal of Urban Economics* 84, 40–51. <https://doi.org/10.1016/j.jue.2014.08.007>
- Penn, H. 2009. International perspectives on quality in mixed economies of childcare. *National Institute Economic Review* 207 (1), 83–9. <https://doi.org/10.1177/0027950109103687>
- Penn, H. 2011. Gambling on the market: The role of for-profit provision in early childhood education and care. *Journal of Early Childhood Research* 9 (2), 150–161. <https://doi.org/10.1177/1476718X1038799>
- Penn, H. 2012. Childcare markets: Do they work? Teoksessa E. Lloyd & H. Penn (toim.) *Childcare markets: Can they deliver an equitable service?* Bristol: Policy Press, 19–42.
- Pennerstorfer, A. & Pennerstorfer, D. 2019. How small are small markets? Local market size for child care services. *Regional Science and Urban Economics* 77, 340–355. <https://doi.org/10.1016/j.regsciurbeco.2019.06.006>
- Ruutiainen, V. 2018. *Kotitalouksien keskitulot yksityisten ja julkisten päiväkotien lähialueilla: Tapaus Helsinki*. Tutkittua varhaiskasvatuksesta -blogi. <https://tutkittuavarhaiskasvatuksesta.com/tag/ville-ruutiainen/>. (Luettu 28.12.2022.)
- Ruutiainen, V. 2022. *Marketization and privatization of early childhood education and care in Finland: Shifts within and from universalism*. JYU dissertations 543. Jyväskylän yliopisto.
- Ruutiainen, V., Alasuutari, M. & Karila, K. 2020. Rationalising public support for private early childhood education and care: the case of Finland. *British Journal of Sociology of Education* 41 (1), 32–47. <https://doi.org/10.1080/01425692.2019.1665497>

- Ruutiainen, V., Alasuutari, M. & Karila, K. 2021. Selectivity of clientele in Finnish private early childhood education and care. *Nordic Journal of Studies in Educational Policy* 7 (2), 91-105. <https://doi.org/10.1080/20020317.2021.1911161>
- Ruutiainen, V., Räikkönen, E. & Alasuutari, M. 2023. Socio-economic and attitudinal differences between service users of private and public early childhood education and care in the Finnish context. *International Journal of Child Care and Education*, 17 (16). <https://doi.org/10.1186/s40723-023-00119-2>
- Räsänen, T. & Österbacka, E. 2023. Subsidizing private childcare in a universal regime. *Review of Economics of the Household*. <https://doi.org/10.1007/s11150-023-09657-7>
- Saikkonen, P., Hannikainen, K., Kauppinen, T., Rasinkangas, J. & Vaalavuori, M. 2018. Sosiaalinen kestävyys: Asuminen, segregatio ja tuloerot kolmella kaupunkiseudulla. Raportti 2/2018. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <http://www.julkari.fi/handle/10024/136125>
- Simon, A., Shah, A., Quy, K. & Owen, C. 2022. Financialisation and private equity in early childhood care and education in England. *Journal of Social Policy*, 1-18. <https://doi.org/10.1017/S0047279422000484>
- Small, M. L. & Stark, L. 2005. Are poor neighborhoods resource deprived? A case study of childcare centers in New York. *Social Science Quarterly* 86 (1), 1013-36.
- Sulkanen, M., Närvi, J., Kuusiholma, J., Lammi-Taskula, J., Räikkönen, E. & Alasuutari, M. 2020. Varhaiskasvatus- ja lastenhoitoratkaisut neljävuotiaiden lasten perheissä. CHILDCARE-kyselytutkimuksen 2019 perustulokset. Työpöytä 28/2020. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- THL. 2021. Varhaiskasvatus 2020: Varhaiskasvatukseen osallistuneista lapsista enemmistö osallistui kunnan kustantamaan päiväkotitoimintaan. Tilastoraportti 32/2021. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- Tilastokeskus. 2022. Tilastollinen kuntaryhmitys. https://www.stat.fi/meta/kas/til_kuntaryhmit.html. (Luettu 20.10.2022.)
- Tilastokeskus. 2020. Paavo – postinumeroalueittain avoin tieto. https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/en/Postinumeroalueittain_avoin_tieto/Postinumeroalueittain_avoin_tieto__2020/paavo_pxt_12f7.px/table/tableViewLayout1/. (Luettu 20.10.2022.)
- Trætteberg, H. S. & Fladmoe, A. 2020. Quality differences of public, for-profit and nonprofit providers in Scandinavian welfare? User satisfaction in kindergartens. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations* 31 (1), 153-167. <https://doi.org/10.1007/s11266-019-00169-6>
- Trætteberg, H. S., Sivesind, K. H., Paananen, M. & Hrafnadóttir, S. 2021. Private early childhood education and care (ECEC) in the Nordic countries: Development and governance of the welfare mix. *Institutt for samfunnsforskning: Rapport – Institutt for samfunnsforskning*. <https://hdl.handle.net/11250/2831519> (Luettu 5.5.2022.)
- Varhaiskasvatuslaki 2018. 540/13.7.2018.
- Vincent, C., Braun, A. & Ball, S. J. 2008. Childcare, choice and social class: Caring for young children in the UK. *Critical Social Policy* 28 (1), 5-26. <https://doi.org/10.1177/0261018307085505>
- Vilkama, K., Lönnqvist, H., Väliniemi-Laurson, J. & Tuominen, M. 2014. Erilaistuva pääkaupunkiseutu. Sosioekonomiset erot alueittain 2002-2012. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.
- Warner, M. E. & Gradus, R. H. J. M. 2011. The consequences of implementing a child care voucher scheme: Evidence from Australia, the Netherlands and the USA. *Social Policy & Administration* 45 (5), 569-592. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9515.2011.00787.x>
- Van der Werf, W. M., Slot, P. L., Kenis, P. N. & Leseman, P. P. M. 2021. Inclusive practice and quality of education and care in the Dutch hybrid early childhood education and care system. *International Journal of Child Care and Education Policy* 15 (1), 1-29. <https://doi.org/10.1186/s40723-020-00079-x>
- West, A., Blome, A. & Lewis, J. 2020. What characteristics of funding, provision and regulation are associated with effective social investment in ECEC in England, France and Germany? *Journal of Social Policy* 49 (4), 681-704. doi:10.1017/S0047279419000631

Saapunut toimitukseen: 30.11.2022
Hyväksytty julkaistavaksi: 19.9.2023